
Antikvariskt yttrande

Färgsättning Kärsby skola och kulturhus Norsborg, Botkyrka kn

1. BAKGRUND

Detaljplan för en ny skola och ett kulturhus på fastigheten Hallunda 4:34 i Norsborg, Botkyrka kommun har gått på samråd. Länsstyrelsen har lämnat ett samrådsyttrande daterat 2023-08-25 i vilket färgsättningen kommenteras under rubriken *Kulturmiljö*.

I den konsekvensanalys som togs fram till samrådet avhandlas inte färgsättningen eftersom den då inte hade satts. Med anledning av ovanstående har detta antikvariska yttrande rörande färgsättningen tagits fram.

2. FÖRUTSÄTTNINGAR

Riksintresse

Planområdet ligger inom riksintresse för kulturmiljövården Bornsjön [AB16].

Färg- och materialpalett

Omgivningen uppvisar en kontrastrik palett av material och färger. Det är ett typisk förhållande där miljonprogrammets bebyggelse uppförts i anslutning till ett odlingslandskap.

Intill planområdet ligger bostadsområdet Norsborg som har nyrenoverade fasader av betongelement. Dessa är avfärgade vita och ljus röda, gavlarna som vetter mot landskapsrummet är vita. Fram till ca 2022 var fasaderna varmgrå och ljus gula. Sydost om planområdet ligger SL:s tunnelbanedepå färdigställd 2016. Den har fasader av glas och betong där betongen är färgad svart och vit. Ute på det öppna fältet har vattenverket en framträdande roll och utgör delvis en visuell barriär. Dess tegelfasader och vita uppstickande volymer adderar, förutom kulörerna, en industriell karaktär. Norr om planområdet, på andra sida fältet, återfinns en grupp med småskalig bebyggelse i faluröd färg. Runt planområdet framträder även andra kulörer så som betong och gröna inhägnader. Det finns ingen visuell kontakt mellan planområdet och det intilliggande torpet varför dess fasadkulör inte bedöms vara relevant.

Färg- och materialpalett i det omgivande landskapet. Bilder från Google och Wikipedia.

3. FÖRHÅLLNINGSSÄTT

Vid val av kulör på de nya volymerna erbjuder platsen, som ovan visat, en särpräglad kulörpalett att förhålla sig till. Därtill adderas komplexiteten i förhållningssättet gentemot riksintresset och dess värden.

Även om de nya volymerna rent rumsligt hör ihop med bostadshusen och depån är det i relationen till det öppna landskapet som färgsättningen ska ta avstamp. Detta gäller framför allt skolbyggnaden. Föreningsbyggnaden med sin placering söder om skolbyggnaden, kommer inte att påverka landskapsrummet nämnvärt. Den kommer snarare samspela med tunnelbanedepån. Med anledning av det kan man ha ett friare förhållningsätt i kulörvalet för föreningsbyggnaden. Samspel och harmoni mellan förenings- och skolbyggnaden förespråkas, men inte av kulturhistoriska skäl, snarare gestaltningsmässiga.

Beträffande förhållningsätt skriver Länsstyrelsen följande i sitt samrådsyttrande - "gällande kulörer kan det vara lämpligt att ta inspiration ifrån riksintresseområdets värdebärare". Falu rödfärg lyfts fram som en möjlig kulör, en kulör som troligtvis skulle fungera väl i landskapsrummet. Däremot är det tveksamt om röd slamfärg är korrekt ur ett kulturhistoriskt sammanhang. I ett herrgårdslandskap användes falu rödfärg i huvudsak på ekonomibyggnader och torp, det vill säga byggnader av enkel karaktär. För en skola med viss dignitet och en tydlig roll kan därför falurött ifrågasättas.

Falurött kan sägas vara ett förhållningsätt gentemot riksintresset. Ett annat förhållningsätt är att ta fasta på de kulörer som de mer påkostade byggnaderna inom riksintresset har. I detta riksintresse är det framför allt olika nyanser av vitt. Det bedömer jag vara olämpligt som kulör på skolbyggnaden, framför allt eftersom herrgårdarna ska ha en egen prägel och dignitet.

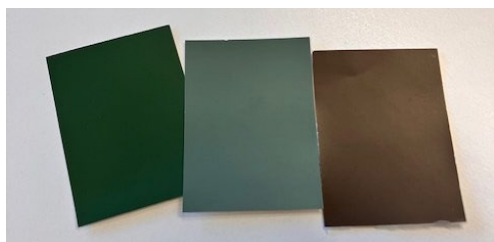
Ett tredje förhållningsätt är att låta färgsättningen – inom vissa ramar – spegla en ny årsring. I detta sammanhang med modernismen och samtida byggnader in på knuten samt en industri mitt i landskapsrummet, anser jag att det är ett lämpligt förhållningsätt. Bland annat eftersom det har potential att skapa en harmonisk övergång mellan den moderna bebyggelsen och det agrara landskapet.

Lämpliga kulörer

För en färgsättning lämplig för riksintresset och som speglar samtiden förordar jag den färgpalett som slamfärgen erbjuder. Det är en begränsad palett där kulörerna fungerar väl mot den omgivande grönskan och de flesta har historiskt hävd. Av dessa finns ett antal som är minder lämpliga, eller direkt olämpliga. Det är vitt, gult och blått. De två första eftersom de förknippas med högreståndsmiljöer. Blått eftersom det är kulör som saknar historiskt hävd i kulturlandskapet. Återstår gör då olika röda och gröna kulörer samt umbra. Som ovan motiverat utgår de röda kulörerna.

Nedan följer några kulörer från den färgpalett som slamfärgen erbjuder som bedöms fungera i landskapsrummet tillika riksintresset.

Kulör	Fabrikat	NCS
Djurgårdsgrün	Färgbyggen	5010-G10Y
Oxid grön	Gysinge	6020-G30Y
Grön Umbra	Gysinge	7010-Y30R

2023-10-04

Jan Perotti
Certifierad sakkunnig avseende kulturvården – Nivå K